

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ,
ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
за підтримки**

**Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз
НАПрН України**

**Всеукраїнської громадської організації
«Асоціація цивілістів України»**

**ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ
МЕХАНІЗМІВ НАБУТТЯ,
ПЕРЕДАЧІ, ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ
ЦИВІЛЬНИХ ТА СІМЕЙНИХ ПРАВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ В
УКРАЇНІ**

**матеріали Науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора
Ч. Н. Азімова, м. Харків**

12 січня 2024 р.

Харків - 2024

УДК 347 (477)

П 78

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
рішенням кафедри цивільно-правової політики,
права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 9 від 11.01.2024 р.)*

Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах в Україні: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова (Харків, 12 січня 2024 р.) — Харків, 2024, — 227 с. — Електронне наукове видання.

ISBN 978-966-998-675-7

До збірника увійшли тези доповідей і повідомлень учених, практикуючих юристів, представників судових органів, а також аспірантів, здобувачів та студентів. Видання адресоване науковим співробітникам, аспірантам, викладачам юридичних факультетів вищих навчальних закладів, а також працівникам суду, адвокатури, органів юстиції, практикуючим юристам, іншим особам, які вивчають і застосовують цивільне законодавство України.

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.

УДК 347 (477)

ISBN 978-966-998-675-7

© Колектив авторів, 2024

© НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2024

Шишка Олександр Романович,
кандидат юридичних наук, професор, професор
кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського
національного університету внутрішніх справ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1396-0508>

ПІДПРИЄМСТВО В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ : ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ

Правова визначеність є фундаментальним принципом, що становить основу будь-якої ефективної, дієвої та справедливої правової системи. Вона передбачає узгодженість, чіткість, точність, зрозумілість та передбачуваність норм права [1], що є критично важливим для забезпечення правової безпеки громадян та стабільності правового порядку [2]. При цьому важливим фактором стабільності права є належна встановленість та визначеність кожного його елементу, повнота і не суперечність. Проте, не всі елементи права мають належне правове визначення в нормах позитивного права [2].

В умовах сучасних викликів та необхідності оновлення цивільного законодавства України, яке було ініційовано Постановою Кабінету Міністрів України 17 липня 2019 року № 650, виникає нагальна потреба у приведенні Цивільного кодексу України у відповідність до принципу правової визначеності [3; 4]. Одним із ключових аспектів цього процесу є потреба перегляду та уточнення системи об'єктів цивільних прав. Ця система, яка є важливим критерієм для визначення цивільних правовідносин [5, с. 23; 6], має бути переосмислена так, щоб відповідати динамічним змінам сучасного суспільства. Важливим аспектом є забезпечення того, щоб кожен елемент системи об'єктів цивільних прав, від речей, особистих немайнових благ до складних та нетипових об'єктів цивільних прав, мав чітке та однозначне місце в такій системі.

У цьому контексті особливо актуальним стає питання місця підприємства як єдиного майнового комплексу в системі об'єктів цивільних прав. Це пов'язано з тим, що підприємство як єдиний майновий комплекс виходить за межі традиційних об'єктів цивільних прав і потребує особливої уваги, оскільки включає в себе різноманітні та неоднорідні блага, які можуть бути як матеріальними, так і нематеріальними. Саме тому існує необхідність у ретельному аналізі та вдосконаленні правових норм, які стосуються не лише критеріїв для визначення об'єкта цивільних прав, але і його правового режиму.

Про що саме йде мова?

Слід почати з того, що у науці цивільного права не виникає сумніву що підприємство як єдиний майновий комплекс є об'єктом цивільних прав. Поряд з цим, для того, щоб таке підприємство розглядалося як об'єкт цивільних прав, воно має бути належним чином унормоване в системі об'єктів цивільних прав. Проблема стосується неоднозначного законодавчого правового підходу щодо підприємства як об'єкта цивільних прав. Якщо виходити із того, що ст. 191 ЦК України, яка стосується підприємства як єдиного майнового комплексу міститься у Розділі III «Об'єкти цивільних прав», то логічним має бути висновок, що такий об'єкт має належати до об'єктів цивільних прав. Виходячи з цих аргументів, аналогічні висновки роблять і інші вчені [7, с. 136]. Але, для повного розуміння питання про те, чи є підприємство як єдиний майновий комплекс об'єктом цивільних прав, необхідно аналізувати не тільки ст. 191 ЦК України та розділ III цього кодексу (до якого вона належить), але й враховувати вимоги ст. 177 ЦК України.

Так, ст. 177 ЦК України містить критерії за якими те чи інше благо має вважатися об'єктом цивільних прав. Одним із таких ключових критеріїв є поділ об'єктів цивільних прав на матеріальні та нематеріальні блага. Це значить, для того, щоб певне благо вважалося об'єктом цивільних прав, воно повинно мати такі натуральні (природні) властивості, які дозволяють його віднести або до матеріальних благ, або до нематеріальних благ. Утім, детальний аналіз ч. 2 ст. 191 ЦК України вказує на те, що підприємство як єдиний майновий

комплекс включає в себе різноманітні блага: матеріальні (земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировину, продукцію тощо), так і нематеріальні (права вимоги, право на торговельну марку або інше позначення, інші права, у тому числі майнові обов'язки). Проте, підприємство, будучи єдиною юридичною одиницею, системою матеріальних і нематеріальних благ, що використовується для досягнення підприємницьких цілей не може за таких обставин вважатися об'єктом цивільних прав, оскільки воно не вписується в чітку дихотомію «матеріальні / нематеріальні блага», передбачену ст. 177 ЦК України. Тобто, у встановленій законодавчій класифікації його неможливо чітко віднести ні до матеріальних, ні до нематеріальних об'єктів цивільних прав.

При цьому при визначенні місця певних благ в системі об'єктів цивільних прав, не слід плутати їх правовий режим (який вказує на те, як мають регулюватися відносини з приводу цих благ) з їх природними властивостями. Саме природні властивості певних благ дозволяють кваліфікувати їх як матеріальні або нематеріальні блага. А тому, класифікація об'єктів цивільних прав в ч. 1 ст. 177 ЦК України заснована на їхніх фундаментальних (природних) властивостях: фізичній формі для матеріальних благ та нефізичній природі для нематеріальних благ. Тут, також варто враховувати, що нематеріальні блага, навіть маючи режим матеріальних благ²⁶, залишаються незмінними у своєму місці в системі об'єктів цивільних прав, принаймні в тій системі, яка визначена ч. 1 ст. 177 ЦК України.

Певний дисонанс цьому створює ч. 3 ст. 66 ГК України, в якій визначено, що єдиний майновий комплекс підприємства визнається нерухомістю і може бути об'єктом купівлі-продажу та інших угод, на умовах і в порядку, визначених цим Кодексом та законами, прийнятими відповідно до нього. В чому саме вбачається проблема? По-перше, режим нерухомості може бути застосований лише до об'єктів цивільних прав. Якщо благо (у нашому випадку – це підприємство як єдиний майновий комплекс) не може бути кваліфіковано як матеріальне або нематеріальне благо, то і режим нерухомості до нього не може бути застосований. Принаймні, такий висновок можна зробити, якщо тлумачити букву закону у її буквальному та системному розумінні. Тобто, неприпустимо застосовувати законодавство у фрагментарному порядку, коли деякі норми враховуються (ст. 191 ЦК України та ч. 3 ст. 66 ГК України), а інші ігноруються (ст. 177 ЦК України), ніби вони не існують у законодавстві.

По-друге, якщо припустити, що підприємство як єдиний майновий комплекс є нерухомістю, то тоді, автоматично, воно має підпадати під вимоги ст. 182 ЦК України, що передбачає обов'язок державної реєстрації права власності та інших речових прав на таку нерухомість, а також реєстрації обтяжень цих прав, їх виникнення, переходу та припинення. Поряд з цим, детальний аналіз Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» вказує на те, що права на такий об'єкт не реєструються. Державній реєстрації підлягають права на майно, яке є у складі єдиного майнового комплексу підприємства. З приводу цього можна цілком погодитись із позицією С. І. Шимон, яка зазначає, що підприємство як єдиний майновий комплекс, хоч і проголошується нерухомістю, але не має єдиного визначеного правового режиму. Воно об'єднує різні об'єкти цивільних прав, кожен з яких має свій власний правовий режим. Єдиного загального правовстановлюючого документа на єдиний майновий комплекс законодавством не передбачено, так само як не передбачено і державної реєстрації речових прав на нього, реєстрації підлягають речові права на окремі складові елементи єдиного майнового комплексу [7, с. 141].

Враховуючи цей законодавчий підхід, взагалі постає сумнів щодо правової можливості підприємства як єдиного майнового комплексу розглядатися об'єктом певних правовідносин. Це можна пояснити тим, що законодавство зв'язує виникнення, перехід і

²⁶ Наприклад, відповідно до ч. 2 ст. 179¹ ЦК України до цифрових речей застосовуються положення ЦК України про речі, якщо інше не встановлено цим Кодексом, законом або не впливає із сутності цифрової речі.

припинення прав на нерухомість з їх державною реєстрацією. Таким чином, постає питання: «Кому належить підприємство як єдиний майновий комплекс»? Якщо реєстрація відсутня, то відповідно права на такий об'єкт не можуть існувати/виникати, не кажучи вже про їх перехід або припинення. Немає прав, немає і правовідносин. Цей висновок додатково підкріплюється положенням ч. 2 ст. 144 ГК України, яка встановлює, що право на майно, що підлягає державній реєстрації, виникає з дня реєстрації цього майна або відповідних прав на нього, якщо інше не встановлено законом.

Більш того, якщо зробити системний аналіз ч 3 ст. 66 ГК України та ст. 181 ЦК України, то можна поставити також і під сумнів, що підприємство як єдиний майновий комплекс має визнаватися нерухомістю. Проблема полягає у тому, що відповідно до ч. 1 ст. 181 ЦК України такий об'єкт не відповідає ані критеріям нерухомих речей, ані критеріям, за якими на нього може поширюватися режим нерухомої речі. Так, абз. 1 ч. 1 ст. 181 ЦК України передбачено, що до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення. Згідно з наведеною нормою, критерієм для визнання блага нерухомістю є його природні (фізичні) властивості. Проте, у випадку з підприємством як єдиним майновим комплексом, ситуація є більш складною. Такий комплекс містить в собі не тільки об'єкти, які можна класифікувати як нерухомість за їх фізичними властивостями, але й ряд інших складових, які не відповідають критеріям нерухомості. Відповідно, якщо в цілому підприємство як єдиний майновий комплекс не відповідає цим критеріям, то його визнання як нерухомості неможливе. Теж саме стосується і абз. 2 ч. 1 ст. 181 ЦК України. Згідно з цією нормою, режим нерухомої речі може бути поширений законом на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. Це правило статті обумовлює, що режим нерухомості може бути застосований також і до інших речей. Умовно можна розділити їх на дві групи: перша включає в себе повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а друга група – це речі, права на які підлягають державній реєстрації.

Підприємство, як єдиний майновий комплекс не відноситься, ані до першої групи, ані до другої групи, оскільки усі перелічені блага в абз. 2 ч. 1 ст. 181 ЦК України стосуються тільки речей. Тобто, режим нерухомої речі, відповідно до вимог абз. 2 ч. 1 ст. 181 ЦК України, може бути поширений лише щодо речей. До не речей режим нерухомої речі не може бути застосований. Згідно із ст. 179 ЦК України, підприємство як єдиний майновий комплекс не може бути визнано річчю, оскільки річ – це предмет матеріального світу. Підприємство як єдиний майновий комплекс не є предметом матеріального світу. Воно (підприємство) представляє собою специфічний вид майна, який об'єднує різноманітні об'єкти цивільних прав під одним «дахом» [8, с. 149], до складу якого входять як речі, так і інші блага, які мають майнову цінність.

Взагалі, підприємство як єдиний майновий комплекс це не об'єкт цивільних прав у його класичному розумінні. Це правова фікція, тобто юридична техніка або правова конструкція, яка дозволяє різноманітним майновим благам (як матеріальним, так і нематеріальним) в межах правового поля розглядатися як єдина цілісна одиниця, об'єкт цивільних прав. Поза межами правового регулювання підприємство як єдиний майновий комплекс існувати не може.

Наведене свідчить, що ч 3 ст. 66 ГК України не відповідає вимогам не лише ст. 177 ЦК України, але і ст. 181 ЦК України. А як відомо: закон має бути в адекватній мірі доступним – громадянин повинен мати можливість орієнтуватися у тому, які правові норми застосовуються у даному випадку [9, п. 49]; закон має містити досить зрозумілі й чіткі формулювання [9, п. 49; 10, п. 56; 11, п. 59]; жодна норма не може вважатися «законом», якщо вона не сформульована з точністю, достатньою для того, щоб дати змогу громадянину визначити свою поведінку: він має бути спроможним – якщо це потрібно, після відповідної консультації – передбачити, наскільки це розумно за конкретних обставин, наслідки, до

яких може призвести певна дія [12, п. 39]. Навіть якщо, при визначені місця підприємства як єдиного майнового комплексу в системі об'єктів цивільних прав не брати до уваги ч 3 ст. 66 ГК України, то все одно це не вирішує нашу проблему. Оскільки підприємство як єдиний майновий комплекс у загальному аспекті не відповідає усім критеріям об'єкта цивільних прав. Це не лише тому, що підприємство не може бути чітко віднесено до категорії матеріальних чи нематеріальних благ (за ч. 1 ст. 177 ЦК України). Проблематика також стосується вимог, визначених в ч. 2 ст. 177 ЦК України, згідно з якою об'єкти цивільних прав можуть існувати як у матеріальному світі та/або цифровому середовищі.

Чому? Почнемо з того, що матеріальний світ стосується фізично існуючих об'єктів (предметів), які можна відчутти за допомогою п'яти основних чуттів людини. Ці предмети матеріального світу існують об'єктивно, незалежно від людської свідомості, і включають в себе такі речі, як земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, товари та інше майно, яке має конкретну фізичну форму. Проте, підприємство як єдиний майновий комплекс є більш складною юридичною конструкцією, яка включає в себе не тільки фізичні активи, але й інші нематеріальні активи, що виходять за межі чисто фізичного існування.

Щодо цифрового середовища, то воно стосується предметів, які існують у віртуальному просторі. Предмети цифрового середовища, як і сам віртуальний простір, створюються, існують та функціонують за допомогою комп'ютерних систем. Хоча до складу підприємства як єдиного майнового комплексу можуть входити цифрові активи, воно як юридична одиниця (єдиний складний об'єкт) не обмежується виключно цифровим середовищем.

Отже, можна стверджувати, що підприємство як єдиний майновий комплекс не здатне існувати виключно в межах матеріального світу або цифрового середовища. Це означає, що підприємство може включати елементи обох цих сфер, але не може бути повністю віднесене до жодної з них. Також підприємство як єдиний майновий комплекс не відповідає вимогам одночасного існування в обох цих сферах, оскільки деякі його складові не можуть існувати ні в матеріальному світі, ні в цифровому середовищі. Це стосується, наприклад, прав вимог, прав на торговельну марку або інші позначення, а також інших прав, включаючи майнові обов'язки тощо. Такі блага є нематеріальними і не мають фізичної або цифрової форми існування.

Вищенаведене дозволяє зробити наступні **висновки**:

1. Системний аналіз Розділу III «Об'єкти цивільних прав», у тому числі статей 177, 179, 181, 182 та 191 ЦК України, а також статей 66 та 144 ГК України і Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» дозволяє зробити висновок, що підприємство як єдиний майновий комплекс при сьогоденішньому стані правового регулювання не може визнаватися не тільки нерухомістю, об'єктом цивільних прав, але і взагалі виступати об'єктом цивільних правовідносин. Це обумовлено тим, що підприємство як єдиний майновий комплекс є складним об'єктом цивільних прав. Воно представляє собою цілісний (монолітний) об'єкт, який об'єднує в собі різноманітні майнові активи, до складу яких входять як матеріальні (наприклад, будівлі, земельні ділянки, устаткування), так і нематеріальні блага (наприклад, права на торговельну марку або інші позначення, комерційну таємницю). Однак, згідно з ч. 1 ст. 177 ЦК України, така правова конструкція не вписується в чіткий поділ об'єктів цивільних прав на матеріальні та нематеріальні блага. Це означає, що підприємство як єдиний майновий комплекс не може бути віднесене ані до категорії матеріальних, ані до категорії нематеріальних об'єктів цивільних прав. Підприємство як єдиний майновий комплекс не відповідає також і критеріям, визначеним у ч. 2 ст. 177 ЦК України, оскільки його існування не обмежується виключно матеріальним світом чи цифровим середовищем, а також не можлива одночасна присутність його у цих двох сферах. Це обумовлено тим, що деякі його складові не можуть існувати ні в матеріальному світі, ні в цифровому середовищі. Це стосується, наприклад, прав вимог, прав на торговельну марку або інші позначення, а також

інших прав, включаючи майнові обов'язки тощо. Такі блага є нематеріальними і не мають фізичної або цифрової форми існування.

2. Що стосується проблеми визнання підприємства як єдиного майнового комплексу нерухомістю, то ключовим аспектом є те, що такий майновий комплекс не може бути ідентифікований як річ. Згідно з ч. 1 ст. 181 ЦК України, нерухомість стосується виключно речей, тобто об'єктів матеріального світу. Однак, підприємство як єдиний майновий комплекс це не річ. Також, відсутність чітко визначеного механізму державної реєстрації прав на підприємство як єдиного майнового комплексу створює ще одну проблему, оскільки, якщо визнати таке благо нерухомістю, то слід пам'ятати, що виникнення, перехід і припинення прав на нерухомість в Україні тісно пов'язані з державною реєстрацією, а відсутність такої реєстрації ставить під сумнів існування з приводу нього цивільних правовідносин.

3. Сьогоднішній стан цивільно-правового регулювання відносин щодо підприємства як єдиного майнового комплексу породжує певні правові ризики та невизначеності для учасників цивільних відносин. Незважаючи на те, що такі відносини хоча фактично і регулюються як цивільні відносини, а підприємство як єдиний майновий комплекс розглядається як об'єкт цивільних прав, це не значить, що таке регулювання відбувається згідно закону та у відповідності до закону, як це вимагається практикою ЄСПЛ та Конституційного Суду України. Відсутність чіткості та послідовності в законодавчому регулюванні може призводити до різних інтерпретацій і, як наслідок, до правової невизначеності. Це створює перешкоди для ефективного захисту прав і інтересів учасників цивільних відносин, не сприяє розвитку та утвердженню принципу верховенства права у державі. За таких обставин, необхідним є уточнення існуючих норм та розробки додаткових нормативних актів, які б враховували складний та унікальний характер підприємства як єдиного майнового комплексу, забезпечували більшу правову ясність не лише щодо його місця в системі об'єктів цивільних прав, але й щодо його правового режиму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шишка О.Р. Послуга як об'єкт цивільних прав: деякі аспекти правової невизначеності в ЦК України. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 21 трав. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. с.209-214.
2. Шишка О.Р. Рівень правової визначеності концепту цивільного права як гарантія правової безпеки та стабільності права : до постановки проблеми. Безпека як правовий концепт : виступи учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 20 квітня 2018 р.). К.: Видавництво Ліра-К. 2018. С. 105-111.
3. Шишка О. Р. Принцип правової визначеності в цивільному праві України. Форум Права. № 70(5). 2021. С. 6–17. doi.org/10.5281/zenodo.5529519.
4. Шишка О. Р. Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України як шлях до правової визначеності. Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 22 травня 2020 р.). Харків: ХНУВС, 2020. С. 223–230.
5. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 23.
6. Шишка О. Р. Критерії визначення цивільних відносин у предметі цивільно-правового регулювання. Проблеми цивільного права та процесу : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна (27 трав. 2016 р.). Харків : ХНУВС, 2016. С. 82-87.
7. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. с. 136.

8. Шишка О. Р. Підприємство як суб'єкт та об'єкт цивільних правовідносин у сфері венчурного інвестування: огляд теоретичних точок зору. Юридичний науковий електронний журнал. № 10. 2023. С. 148-151. URL: doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/34.

9. Sunday Times v. United Kingdom, no. 6538/74, ECHR, 26 April 1979. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584>.

10. Amann v. Switzerland, no. 27798/95, ECHR, 14 June 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497>.

11. Szabó and Vissy v. Hungary, no. 37138/14, ECHR, 12 January 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160020>.

12. Gawęda v. Poland, no. 26229/95, ECHR, 14 March 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60325>.

Svitlana Iasechko,

Researcher, PhD

Rare Diseases Unit, Department of Quality of Laboratories
Sciensano, Brussels, Belgium

Associate Professor of the Department of Civil and Legal
Disciplines, Associate Professor, Kharkiv National
University of Internal Affairs

Nathalie Monique Vandevelde,

Researcher, PhD

Rare Diseases Unit, Department of Quality of Laboratories
Sciensano, Brussels, Belgium

**LEGAL REGULATION OF THE TRANSFER OF GENETIC INFORMATION OF
PATIENTS WITH RARE DISEASES: COMPARISON OF UKRAINIAN AND
EUROPEAN LEGISLATION**

The full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation has raised a wide range of issues related to the protection of the rights and freedoms of citizens in relation to genetic information.

The circulation of genetic information certainly has great potential, but its development is associated with a number of serious legal, ethical, social, cultural, and financial problems.

Given the current conditions in Ukraine, associated with the possibility of direct use of military force against Ukraine and the intensification of European and Euro-Atlantic integration processes, as well as other factors, there is a need for a comprehensive study of international standards for regulating the legal aspects of genetic research and the specifics of genetic information circulation. The circulation of such information and the legal regulation of genetic research are very relevant, as this relatively new area of social relations combines both public and private interests. In this regard, legal regulation should take into account the principles of balance between public and private interests, protection of human rights and freedoms, ensuring confidentiality protected by law, ensuring the national interests of the state, etc.

The management of patients with rare diseases, which in Europe are defined as disorders affecting less than one patient per 2,000 people, is associated with several challenges: delayed diagnosis due to the diversity (more than 8,000 rare diseases have been identified to date), the complexity and rarity of these disorders, a lack of access to specialised medical care, information, or support, and the financial burden on patients and their families.

Genetic information is unique in that it is personal, predictive, and familial. Findings from genetic sequencing may have implications for not only the patient, but also their family members. Such information may indicate that a family member is at risk of developing the condition or

Електронне наукове видання

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРИВАТНОПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ
НАБУТТЯ,
ПЕРЕДАЧІ, ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ
ТА СІМЕЙНИХ ПРАВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

матеріали Науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора
Ч. Н. Азімова,
м. Харків, 12 січня 2024 р.

За загальною редакцією проф. В. Л. Яроцького

<https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/>

Відповідальний за випуск проф. В. Л. Яроцький
Оприлюднено через мережу Інтернет 19.02.2024 р.